

Drugi!

Ova se medjelja odvija u znaku mosta. Riječ ova izazivlje drugu jednu, ratnu, što se i u nas i u svijetu od nekoliko vremena često spominje: mostobran! Neki naši takozvani saveznici upiru sve svoje -zovimo ih-atomske sile, da ovu našu Krajinu prometnu u svoj mostobran.

Otkad su ovi naši krajevi, od Riječine do Soče, ušli u istoriju, već onamo u prerimsko doba, služili su raznim osvajačima kao mostobran. Oglej, Furlanska Marka, venecijanske utvrde na istarskom tlu, Napoleonova Ilirija - u svemu tomu ima očitih znakova take zvane mostobranske politike.

Što da kažemo tek o onoj famoznoj strjelici: Opatija, Trst, Pula, što ju je najprije Austrija, a poslije nje fašistička Italija oštrika u cilju svoga Dranga na Istek - odnosno Jugeistek?

Pa evo- i ovoj najnovijoj anglosaksonske tvorevini namjera je i svrha ista. I Rijeka je- već u doba Cara Augusta- imala da služi kao neki mostobran protiv Isteka. Imala je Rijeka u ono davno doba i nekakav zid, "Valle romana", što se od mora penjao prema sjeveru. Taj-sveje vrste- kineski zid, imao je da štiti Carstvo od navala barbara.

Do danas sačuvalo mu se je tek po koji trag. Sačuvala se i priča u hrvatskom jeziku priča, kako su se dva brata, da jedan drugome ne smetaju, zidom ozidali. Taj zid smo mi Hrvati već u početku šestoga vijeka preskočili, i evo nas danas ovdje okupljene u veličanstvenoj slavi uz prkos svim rimskim i drugim zidovima, što ih naši vjekovni dušmani dižu u suludoj obmani, da je nas moguće pobijediti.

Da, i Rijeka je u prošlosti ne jedanput služila kao mostobran. Takav jedan mostobran bili su podigli i Mađžari i načičkali ga svim mogućim armaturama protiv rodjenog zaledja drevnoga grada. I držali su ga sve do god. 1918, do jednog novembarskog dana, kad je u njenu luku doplovila bojne ladje imperijalističke Italije, s novim, surovijim armaturama protiv nas i naše slobode. Iduće godine 1919 udara d'Annunzio na Rijeci temelje svome mostobranu, pa Mussolini svome- a i Papa Benedikt XV. svome. Da, i sveti Otac Papa htio je da ima na Rijeci svoj mostobran. Protiv -pravoslavljaja! Prvi temelji tom mostobranu udareni su god. 1920, kad je na Rijeci bilo vrlo mutno. Papa je u one mutne dane poslao na Rijeku jednog svog prelata sa zadatkom, da presječe jedan za drugim sve kabele, što su riječku župu vezali sa drevnom biskupijem senjskom. I to se izvršilo. Rijeka se otrgnula od Senja i postala samostalnom biskupijem, izravne dedijeljenom Svetoj Stelici, da joj služi kao izravni mostobran za njene specijalne ciljeve.

Pitali smo zagrebački Kaptel: kako su mogli dopustiti da se ona operacija² izvede bez trunka otpora? ^{o njihove strane?} Njegov odgovor: - Naša je savjest čista...

A sada dvije sante o mostu, što je kroz vijekove dijelio Rijeku od Hrvatske. Ostavimo Mariju Tereziju, predjimo i preko onih vjernih austro-ugarskih dana, kad se na ~~vijekoj~~ ^{vijekoj} strani mesta nasuprot ~~hrvatske~~ ^{hrvatske} vijala zastava mađarska. Zadržimo se samo malo na onim godinama, kad je na vijekoj strani mađarski barjak zamijenio onaj-fašistički. Za naše ljude, s jedne i druge strane Rječine, most je bio postao neka velika planina, koju je često bile teške preći. A kakvim i kolikim poniženjima bio je naš narod izložen na tom kratkom prijelazu? Ne ću ni pokušati da ih navodim. Predugo bi trajalo i sumorna slika ostala bi ~~it~~ tada nepotpuna. Kolike žikane! Nepravde! samovolje! Pomislite samo na poverke onih istarskih majki, koje ~~su~~ ^{bi} prevalile ~~desetke~~ ^{desetke} kilometara, da mogu zagrliti svoje dijete, što se sklonulo na drugu stranu, a na mostu im ne dadu. Ne puštaju ih! Još im se i ~~ruge~~ ^{ruge} i odvode u zatvor. Bila je tamo uza sam most žica, mreža jedna. K ~~toj~~ ^{ruge} mreži ~~prilazile~~ ^{prilazile} su rasplakane majke sretno, da mogu kroz nju vidjeti drago lice sina ili kćeri,! A pomislite one, ~~koje~~ ^{koje} na drugoj strani, što su iz unutrašnjosti Jugoslavije prevalili ~~mного~~ ^{u misli} mnogo puta, da ~~na~~ ^{toliko} nakon ~~godina~~ ^{godina} mogu opet videti svoj dragi dom. A na mostu im ne dadu!

Bilo je slučajeva, kad smo se ni na onog mesta i stidjeli. To je ~~bivalo~~ ^{mo} ~~kad~~ ^{kad} bismo gledali, kako na jednoj strani naši carinici globe i u zatvore vode sirenašnog radnika ili seljaka, jer su na njemu našli kakvu malenkost, ~~dek~~ ^{nesmetano} na drugoj ~~prelaze~~ ^{prelaze} razne ministarke i slične im dane sa punim sanducima svakejake zabranjene robe - a carinici ih naši u špaliru salutiraju. A kako da se pusti iz pameti onaj strašni, sramotni dan, onaj crni Petak 11. aprila god. 1941, kad se ~~na~~ ^{na} sušačkoj strani mesta okupile neke naše iz ~~dajnika~~ ^{da} ~~koji~~ ^{koji} pozdravljati čas, kad ~~otvori~~ ^{otvori} most i pustiti ~~talijane~~ ^{talijane} da predju ~~XXXXX~~ ^{ov} u Sušak, a da, nisu pritom ispalili ni jednog lica? A što da kažemo o onim hiljadama i hiljadama naših redoljuba, što su pojedince ili u skupinama, starci, žene, muževi i djeca, prelazili most okevani u zatvore, internacije ili na stratišta?

Ima u Veneciji most, što ga i danas zovu: Ponte dei sospiri - most uzdaha. ^{uzdaha.} To je više godina bio i most sušačke-riječki. Danas ga više nema. Na njegovu mestu ~~to~~ ^{to} je danas izravnsano, izjednačeno. Već se ne zna, ~~ni~~ ⁿⁱ gdje, svršava Rijeka, a gdje počinje Sušak. Ode granica! Ode i one male vode, što nas je dijelilo od majke naše Jugoslavije! Vi već znate, komu imamo ~~to~~ za sve to da zahvalimo!

Drugovi!

Da mogu jednu za drugom ispiti tri čaše, prvu bih namijenio u zdravlje i čast našeg Velikog Maršala i najvećeg istarskog prijatelja, vrhovnog Komandanta nepobjedive jugoslavenske Armije!

Drugu bih ispio u zdravlje i čast genijalnih inicijatora Velikog Djela, a treću ^{u slavu} ~~čeličnik~~ izvršioc~~ima~~ Djela, „udarničkim duhom zadahnutih radnic~~ima~~ naših divnih!

Ovako-ja ću ispiti, koliko budem mogao, a tako ćete i Vi to svoje i sve uz poklik!

Da nam živi naš Maršal Tito i njegova i naša slavna Armija!

Da nam žive naši divni inicijatori i izvršioi Velikog Djela!

Opatija, 20 listopada 1945

Viktor Car Emin